

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	— — — — —	8 Kor
Félévre	— — — — —	4
Negyedévre	— — — — —	2

— Hirdetések díjszabás szerint. —

Szabadság és uralom az egyházban.*

Irta: Gyárfás Elemér dr.

Abból az alkalomból, hogy e lap hasábjain fölvetődött a klérus és a laikusok viszonyának nehéz problémája, vázolni szeretném a magam fölfogását is ebben a kérdésben, melyet sokan autokratikusnak, uralomvágyónak fognak tartani, de a melyhez annál inkább ragaszkodom, mert ellenkezik a nagytöbbség sablonos fölfogásával, de megegyezik a társadalom politika legmodernebb teteivel.

A kiinduló pont, a mit Bochkor Mihály sérelmezett, az volt, hogy az egyház és a klérus uralomra tör. Ezzel szemben a papság köréből valaki igyekezett bizonyítani, hogy a klérus ellenkezőleg kész szolgája a laikusoknak, kiknek érdekeit mindenben előmozdítani törekszik s távol áll tőle az uralomvágyának még a gondolata is.

Fölfogásom szerint legeskalhatatlanabb bizonyítéka valamely intézmény életerejének és élet képességének az, ha uralomra tör és az embereket uralma, hatalma, befolyása alá akarja hajtani. A szabadság fogalmát a gyengék találják ki; a betegek, a bűnösök, a tudatlanok, a lelki szegények. A kik lesújtva érezték az erő hatalmát, de nem volt bennük annyi erkölcsi nagyság, hogy ennek az erőnek a maguk gyöngegségét alárendeljék. A szabadság eszméje tulajdonképpen erkölcsi nivellálás, mely leszeretné hordatni a halmokat és hegyeket, csak azért, hogy ne legyenek magasabbak a völgynél. Holott „néhány irányzatnak és némely embernek egyáltalában nem kell érvényesítenie, a másíknak ellenben feltétlenül. Egyiknek a szabadsága már visszaélés; a másíknak az uralom is természetes joga.” (Réz Mihály).

Más szóval: a gyöngeének a szabadsága már visszaélés. Az erőnek az uralom is természetes joga.

Bochkor Mihálynak kedvence gondolata az embernek, egyének felszabadítása a közszel, a társadalommal, az állammal szemben; az egyének emancipációja a köznek, a többi embernek uralma és hatalma alól. Ezt a gondolatot látja ő végigvonulni az emberiség egész történetén s kiesősosodni négy nagy szellemi mozgalomban: a kereszténységben, a reformációban, a francia forradalomban és a szocializmusban.

A kereszténység az ember erkölcsi szabadságát valósította meg. Ebből a szempontból a kereszténység egész tanításában legfontosabb az a tétel, hogy előbb kell Istennek engedelmessé válni, mint az embereknek és ebből a

*) A cikknek tartalmával nem mindenben értünk egyet, különösen nem azzal a részzel, melynek fedezésére Kossutányt idézi, mert az idézet első része hibás elméletileg s azonkívül magukkal a tényekkel is ellenkezik. Tehát a reáalapított fejtegetést sem fogadjuk el.
Szerk.

szempontból elérhetetlen magasságban tündölik annak a galileai halásznak az alakja, a ki ezeket a szavakat nyugodtan, bátran, minden dac és kihívás nélkül odamondotta a zsidó államhatalom képviselőjének.

A reformáció az ember szellemi szabadságát munkálta volna s ezzel a tudomány fejlődésének alapjait rakta volna le. A reformáció lett volna az a mozgalom, mely kimérte a hit és tudás határait és tiltakozott az ellen, hogy a tudomány ancilla theologiae legyen.

A francia forradalom az ember politikai szabadságáért szállott síkra. Egy mindenható, minden isteni és emberi jogon keresztüljáró államhatalommal állott szembe és a Déclaration des droits de l'homme-ban fönséges nyugodtsággal és határozottsággal proklamálta az ember szabadságjogait. Azokat a jogokat, melyek mindenkit megilletnek csak azért, mert ember és amely jogokban az államnak az egyént korlátoznia semmiféle jogcímen sem szabad.

Végül a szocializmus is az ember szabadságáért, az ember függetlenítéséért küzd a gazdasági téren. Küzd azért, hogy a munka gyümölcseit ne csak annak irányítói, a kapitalisták, hanem maguk a munkások is élvezhessék, hogy nekik is lehetséges legyen emberhez méltó életviszonyok közé jutni s legalább eieml szűkségeiket kielégíteni.

Igy bontakoznék ki ez az évszázados fejlődési mozgalom, melynek célja az egyén függetlenítése, az ember méltóságának érvényesítése. És ennek a fejlődési mozgalomnak tetőpontján ott áll a szabad ember, az erkölcsileg, szellemileg, politikailag és gazdaságilag teljesen szabad ember, akit immár nem akadályoz sem az állam, sem az egyház, sem a tudatlanság, sem a nyomor abban, hogy a benne rejlő emberi eszmét megvalósíthassa.

Hozzáteszik ezután, hogy ez az egész mozgalom keresztény irányú, hogy az ember szabadsága keresztény gondolat és hogy a kereszténység volt az, mely beledobta a világba az ember eszméjét. És hogy következésképpen a kereszténység és az egyház helyesen teszi, sőt kötelessége, sőt nem marad számára egyéb hátra, mint magát ennek az irányzatnak teljesen, minden utógondolat nélkül átadni.

Eddig az elmélet, mely a Bochkor Mihály társadalompolitikai fölfogásának alapját képezi. El kell ismerni, hogy tetszetős és megkapó. Lássuk most a kritikáját és helyezzünk az elméletekkel elméleteket szembe.

Föl akarjuk használni ezt az alkalmat, hogy kidomborítsuk azzal az iránnyal szemben, mely a reformációtól kezdve, a liberálizmuson keresztül egészen a szocializmusig mindig az individuumért, az egyéni érvényesülésért küzdött, az imperializmusnak jelentőségét és rámu-

tassunk arra, hogy az egyháznak egyáltalában ninesen oka megtagadni azt az irányzatot, melynek legjelentősebb sikereit köszönheti s a mely szerintünk lenyegében is jobban megfelel.

Az imperializmus gazdasági téren ma érte el uralmának tetőpontját. A vasutkirályok, petroleumkirályok nagy tehetségek és kiváló egyéniségek, akik minden erejüket arra fordítják, hogy anyagi javakat termeljenek. Ezeket akarja a szocializmus a vezető szereptől megfosztani. A kapitalisták kizsákmányolták néha a munkásokat. Igaz. De ha végig tekintünk az utolsó évszázad bámulatos ipari, technikai és kereskedelmi haladásán, el kell ismernünk, hogy ez a hihetetlen föllendülés csak úgy volt lehetséges, hogy a tehetséges, nagy, erős ember, a „gazdasági Übermensch“ útjából elhárították az akadályokat és kezébe adták a termelési eszközöket azzal a jelszóval: Haüss, akloss, gyarapíts!

A politikai élet mezején legnagyobb a jogosultsága az imperializmusnak. A francia forradalom törvénybe iktatta ugyan azt az elvet, hogy az ország sorsának intézésére minden állampolgárnak befolyás biztosítandó, de a történelen: arra tanít, hogy haladást, fejlődést csak azok a nepek tudtak felmutatni, melyeknél egy nagy elme, akár egyéniségének erejére, akár politikájának helyességére támaszkodva túltette magát a tömeg zsarnokságán és ennek az öntudatlan, tehetetlen, százfejú zsarnoknak helyébe a maga öntudatos uralmát állította. A Napoleónok, Bismarckok és Kossuth Lajosok előbbre vitték nemzetük ügyét, de a civakodó parlamentek legfeljebb kerékkötőül szolgálhatnak. Ámbár készséggel elismerjük, hogy ezekre a kerékkötőkre néha elkerülhetetlen szükség van.

Az Egyház életében végül, a hol az utközőpont van, fölfogásom szerint szintén az uralom elve az irányadó és nem a szabadság eszméje. Krisztus Urunk nem figyelmeztette az apostolokat arra, hogy tiszteljek az emberi jogokat, hogy meg ne sértsék a szabad meggyőződés elvét és a lelkiismereti szabadságot, hanem határozottan, minden kétértelműséget kizáróan mondta Péternek: „Legeltesd az én bárányaimat, legeltesd az én juhaimat.“ És a juhoikat alárendelte a pásztornak és hangsúlyozta nekik, hogy aki az egyházra nem hallgat, olyan legyen, mint a pogány és a publikanus.

Soholsem látom itt az ember szabadságát az egyházzal szemben. Az embernek van erkölcsi szabadsága, de ez is csak éppen akkora, hogy az erkölcsi felelősség cselekedeteiért megállapítható legyen.

Magá a kegyelem eszméje, melyen az egyház egész épülete felépült s a megváltás gondolata, melyből a lelki élet kiindul, kizárják azt, hogy az egyén jogokat formálhasson és szabadságot követelhesen az egyházzal szemben. Igen érdekesen fejti ki ezt a gondolatot Kossutány Ignác:

„Az egyházban minden jognak kútfeje a kegyelem. A jog, mely ily módon a kegyelemből fakad, nem ismeri a szabadságot. Csak egy alakjában ismeri el, mint az akarás szabadságát. Egyéb alakjában elveti azt és erősen lenyűgözi. Küzd a lelkiismeret szabadsága ellen, midőn dogmákat állapít meg, melyek előtt az emberi észnek feltétlenül meg kell hajolnia. Erős korlátok közé veti az egyéni szabadságot. A jogi szabadságot az egyház magasabb akaratának eredménye gyanánt tekinti. Azon szabadságot pedig, melynel fogva mások életére és a köznek akaratára befolyhatunk, a pásztorról és nyájáról vett elmélet alapján, határozottan visszaautasítja. Szabadság és kegyelem nem férnek össze, csak kegyelem és alázatosság. Igaz ugyan, hogy Isten a kegyelmet minden hívőnek nyújtja, a kegyelemben tehát egyenlők vagyunk; de nem a jogokban, még a jogképességben sem, annál kevésbé a hatalom elosztásában.”

„Nem alulról, hanem felülről jön a hatalom. Aki a hatalomnak alanya, ilyenné nem képviselhet, se megbízhat, se életviszonyai alapján, hanem az isteni kegyelem erejénél fogva lesz, amit az ordinációban nyer. A hívők serege pedig alveti magát a hatalomnak, nem erőszaknak engedve, sem a nyers erő előtt meghódolva, vagy a földi jólét és előnyök érdekei után indítva, hanem csupán önkéntes alárendeltségből a hit erejénél fogva.”

Az ember, kinek értelme az eredeti bűn következtében megromlott és akarata a rosszra hajlandóvá lett, különben is keptelen és méltatlan a szabadságra. Az eredeti bűnt hagyja ki a számításból az az elmélet, hogy a szabadon cselekvő ember szükségképpen jól cselekszik. Ellenkezőleg, a bűnbeesett embernek szüksége van arra, hogy az Egyház, melyet Isten föléje rendelt, vezesse, támogassa és irányítsa.

A szabadság nem az a világholdogító eszme, a minék az iskolai olvasókönyvek feltűntetik, hanem ellenkezőleg egy reakcionárius gondolat. Mert reakcionárius gondolat kétségbe vonni az erősnek az uralomra való hivatottságát.

Pacificus testvéreimnek. Multkori cik kemre választott Pacificus. Halásan köszönöm. Semmi eltérés közöttünk, kik ugyanazon egy hitet valljuk és ugyanazon engedelmség alatt hordjuk szívünkben a békét, csupán csak az, hogy a mi kis földi világunkat, az emberiség történelmét más és más alapon itéljük meg.

Szidi senkit se akartam, lenézni és megvetni még kevésbé.

Szándékomban volt a szociális papnevelésről, a kathol. világnézet szociális integrációjáról s a modern pástorációról is írni, de bevallom, érzélemládom nem bírja elviselni azt, hogy a kikhez a legőszintébb szeretet fűz, a kiknek ragaszkodása sokszor magányomban könnyekre fakasztott s a kiknek halálával is tartozom, azok bennem ellenséget lássanak és ezért bármennyire dörögjenek gondolataim, bármily élesen halljam azt a rémes vészharangot, a mely a katolicizmus exponenseinek, a papságnak önhibáján kívüli elmaradottsága s ezzel szemben az embereszmé történelmi előhaladása miatt a hívők ezreinek hitbeli és erkölcsbeli bukását jelzi — a nagy nyilvánosság előtt szólni képtelen vagyok, azt tenni nem fogom.)

Higyjék el, könnyebb elvonuló remeteéletet élni, könnyebb a hitetlenek szerepe is, mint azé a férfúé, aki mint Brückenmensch a maga szívének romjain akarta a százak és ezerek diadalszekereit átrobogni látni, a kinek egyetlen

vágya, hogy azt a Jegyest, akit hivatalnokai jóakarattal és szent lelkesedéssel az örvénybe vonozolnak, újból oda állítsa a történelmi elismerés oltárára.

Minden működés sikere, hogy a küzdelem jósándékuságát legalább a többség elismerje.

Midőn azt látom, nemesak a „Közművelődés” hasábjain,*) hanem különben is, hogy tőlem ezt is megtagadják s legfeljebb a naiv képzelődést engedik meg, törekvéseim sikertelensége felett nincs mit kétkednem.

Prohászka egy oly teren állította tőtárgast a papság gondolkodását, a mely a társadalmi élettől elég távol áll, természetudományi teren. Társadalmi teren szükségesebb ez.

Talán ha ordinált férfi vállalkozik, ez is sikerülni fog.

Vannak emberek, kiknek gondolatai súlyosabbak, semhogy szíve azokat elbirhatná s kik nem elég erősek az ügyet az emberek felébe helyezni. Pax hominibus bonae voluntatis.

ifj. Bochkor Mihály.

A moloch.

(Folyt.)

Semmi sem annyira kívánatos, mint az, hogy a Moloch cikke tárgyalanná s így szükségtelemé váljanak, de fájdalom az alkohol-moloch bálvány telhetetlen, szüntelen szedi áldozatait e társadalom minden rétegeből. Azért az alkohol égető kérdés nem lesz egy hamar tárgyalanná. Nem lehetünk ezen kérdés iránt közönyösek. Minél több szánalomra méltó áldozatot látunk, annál inkább ösztönözöttünk a haragra a legveszedelmesebb ellenséggel szemben. Alkoholellenes szövetségünk hol itt, hol ott fáradságot nem ismerve, áldozatot nem kímélve összefüteleket, gyűléseket tart, minden kinálkozó alkalmat felhasznál, hogy a kérlelhetetlen ellenséget lealcázza, rettenetes dulásaiban feltüntesse.

Folyó hó 7-én a szövetségesek, dacára a nagymérvű esőzésnek, Nagyernyében tartottak gyűlést, hol Dr. Halász István orvos olvasta fel Fischer Leopold nagykereskedő tanulmányát és a sajátját is. Paal Lajos tartott azután felolvasást. Az atyafiakkal egy kis polemiait is tartottunk, mely természetesen az abstinensek fényes győzelmével végződött. Dr. Halász azon állítására, hogy ő csak részeg embert látott megfagyott állapotban, tehát rút ámitás, hogy az alkohol melegít — egyik atyafi, ki a pálinkát nem veti meg, felhozta, hogy Nagyernyében Z. J. nem volt részeg ember, mégis megfagyott, hirtelen meghalt, de csakhamar kiltűnt, hogy Z. J. Nagyernyében június havában halt el hirtelen ezelőtt 11 évvel, tehát nem fagyott meg, hanem szívvelhűdés érte. Kisebb mértékben igen is használta a pálinkát, már pedig a szivbajsnak kisebb adag is halálos veszedelemmel jár.

Célunk, hogy az alkohol-kérdésben lehetőleg különböző társadalmi egyéneknek véleményét ismertessük, azért most közlöm Fischer Leopold kereskedő véleményét, ki abstinens, tehát mindig józanul gondolkozó fő, gyermek korától látta az alkohol rettenetes pusztításait, európai utjában is alaposan tanulmányozta ezen kérdést, azért legyen itt közölve az ő tanulmánya, azután következik Paal Lajos kántortanítóé.

Tisztelt gyűlés!

Közismert tény, hogy alig van még Európában olyan szerény igényű nép, mint a mi székely és román testvéreink. Egy 3—4 tagból álló család megél 20—25 krajczárból, mert húst ritkán esznek, és főképp puliszkából táplálkoznak. A szabó sem kerül sokba, mert hisz a haris-

nyaposított olesó és nagyon tartós. Végül a lakbért fizető munkás sem mehett tönkre azon a pár korona házbéren, a mit a hazulajdonosnak évente fizet. Igaz ugyan, hogy a munkabérek nálunk még nagyon alacsonyak, azonban nem minden székely és román atyánkfia elnapszám-ból, a legtöbbször őseitől örökölt avagy szerzett háza és földje van.

Honnét van az tehát, hogy a felsorolt előnyös életfeltételek dacára pusztul és szegényedik népünk? A pálinka az oka! Ez a boszorkánykonyhában kotyvasztott édes méreg okozza, hogy testvéreink vagyonilag tönkre mennek, egészségüket elisszák és a kórház, fegyház és bolondokháza telik meg velük.

A pálinkától kábult aggyal végzett munkán nincs áldás. A pálinka szüli nálunk a nyomorúságot. Az a család, a melyik élelemre alig költ naponta 40 fillért, pálinkára kiad 60—80 f. is.

Nálunk talán még nem foglalkozott a statisztika ezzel a kérdéssel oly alaposan, mint a művelt és előrehaladottabb külföldön. Merf pl. egy angol bizottság kiszámította, hogy az iszákosság folytán évente 1200,000,000 korona kára származik az országnak csupán az elveszett munkaidőből és hogy kétszer annyiba kerül a népek az itala, mint a kenyere. Németországban a nép négyszer annyit költ szeszre italra, mint az egész hadseregére és tiszterannyit, mint iskolákra.

Viszont a mértékletes Svédországban aránylag alig 1/4 részét teszi ki a szeszmelegre el-pazarolt nemzeti vagyon. Még élénk emlékeztünkben van, hogy a kistermetű, azonban mértékletes japánok mily könnyűséggel vertek pozdorjává a náluk számban jóval nagyobb, azonban vuttkitól elbutult, vitéz orosz armádiát.

A mértékletes, illetve a szeszitaloktól tartozkodó gazda avagy munkás nemesak azt a 100, sőt több koronát takarítja meg, a mibe a szesz évente kerül, hanem mivel tiszta ésszel dolgozik, nagyobb a jövedelme, ritkábban beteg, kevesebbet költ orvosra, patikára, így tehát feltétlen kell, hogy boldoguljon. A józan életű gazda megél nálunk is jól, ilyen nem vándorol ki Amerikába, sem Romániába. A kit már nem a pálinka ördöge hatalmába kerített, az már nem ura szabad elhatározásának. Az ilyen kezdi a mértékletes ivásnál és végzi a züllés legalacsonyabb fokán.

Érdekes tapasztalatokat gyűjtöttem külföldi utazásaim alkalmával. Többek közt tapasztaltam, hogy Dél és közép Olaszországban a hol a szőlő ügyszólván vadon terem és 5—6 krajczárért egy liter jóízű tiszta bort mérnek, vézna, erőlen a munkásnép.

A nápolyi lazzaronik restsége és vagyontalansága közismert tény.

Dél és közép Olaszországnak Európában a legdusabban termő földje van.

A tenger is ingyen látja el lakóit élelemmel, az idegenek is számottevő kincset hagynak ott és ennek dacára sem képes az állam háztartáshoz szükséges adót megfizetni. Az adóterher 3/4 részét a józanabb, területileg kisebb és kevésbé termékeny Éjszakolasország fedezi. Hogy csakugyan a bor teszi tönkre a lazzaronit, onnét is láthatjuk, hogy ez a vézna nápolyi munkás, ha más életfeltételek közé jut, így pl. ha sorsa hozzánk veti, megbecsülhetetlen kitartó vasutépítővé és földmunkássá válik. Az ok szembeötöl, nálunk ugyan nem ihatja el az esztét és erejét 5—6 krajczáros boron, itt tiszter annyiba kerül egy berugás, így hát inkább nemiszik.

A Rafael és Tizian világszép nápolyi madonnái is kihaltak.

Az olyan népek, a melyiknél úr, paraszt, asszony, leány és férfi versenyt iszik, nem hoz a gólya szép és értelmes gyermeket.

Florenzben, Veronában, Paduában, Vicen-

*) Mi épen melegen óhajtuk munkásságát s lapunkat szívesen megnyitjuk gondolatainak. Szerk.

*) A „Közm.” tért nyit a véleményeknek anélkül, hogy mindeniket magáévá tenné.

cában és Milánóban, a hol a megelőzési viszonyok már nehezebbek, drágább a bor, ott láttam a világ legszebb asszonyait, ott a férfi is erőteljes és intelligens.

Sajnos, ezek csak kivételt képeznek az általánosságban. Az olasz bor annyira degenerálta a hajdan világhírű Róma népét, hogy egy afrikai felvidéki néptörzs az Abessiniaiak, Melelik negus vezérlete alatt korszakalkotó és fényes győzelmet arattak a modern fegyverekkel felszerelt, számban is túlyomó olasz hadsereg felett.

Már Németország ravaszabban csinálta dolgát. Több kisebb kudarc után hadsereg helyett palinkát szállított a Congo állam elfoglalásához.

Ez az erkölestelen módszer fényesen bevált. Az azelőtt abstíniens, legyőzhetlen Kelet-afrikai néger, már-már iszákosabb az orosz muzsiknál és így könnyű prédája lett a germán fegyvereknek.

Ezért tehát övjük gyermekeinket az első pohár szeszes italtól. Neveljük bele az utálatot a palinka, sör és a bor iránt, mert a sör és a bor habár más alakban — hatásában és lényegében azonos a palinkával.

(Folyt. köv.)

Szabó György.

Kirándulás Romániába és Bukarestbe.

Románia Károly király uralkodásának 40-ik és királylány koronázásának 25-ik évét ünnepli. A böles uralkodó alatt Románia meglepő haladást ért el a kultúra és közgazdaság terén. E haladás egy nemzeti kiállítás keretében nyer bemutatást.

A kiállításban több kulturnemzettel együtt részt vesz Magyarország is, s ezzel meg van adva a jogcím arra, hogy a szomszédság ünnepein mi is részt vegyünk. Egyrészt innen magyarázható az az érdeklődés, mely most a magyar társadalom részéről fokozottabb mértékben irányul Románia felé.

A magyar társadalmat egyéb okok is vonzák a kiállítás megtekintésére. Tudvalevőleg a székelyeknek nagy részük van Románia kisiparának megteremtésében s a román kiállításban sok a magyar kiállító. Közgazdasági érdekeink ápolása is sarkal arra, hogy Románia ipari termelését és szükségait közlelrol megismerjük. De ezektől eltekintve köteles udvariasságot kell gyakoroljunk azzal, hogy szomszédaink nevezetesen ünnepein részt veszünk.

Maros-Vásárhelyt, dr. Sebess Dénes országgyűlési képviselő indítványára, az ő elnöklése alatt bizottság alakult egy kirándulás szervezésére.

A magyar társaság július 6-án gyűl össze Brassóban és másnap indul Bukarestbe. E kirándulás részleteit a következőkben ismertetjük.

Felárú kedvezményes utazás. Sebess Dénes elnök a kereskedelemügyi miniszteriumban kieszközölte, hogy a kik a csoporttal utaznak, felárú utazási kedvezményt élveznek úgy a magyar államvasutak, mint az állam kezelésében álló helyi érdekű vasutakon. Bukarestben az osztrák magyar nagykövetségnél László Gyula titkár járt el a kedvezménykieszközlése ügyében. E szerint mindazok, kik a társasággal utaznak, felárú vasúti jegyek váltására igazolványt kapnak.

Jelentkezés a kirándulásra. A részvételt László Gyula titkárnak Maros-Vásárhelyre június 20-áig kell bejelenteni, azért oly sietve, mert a bizottság a társaság névsorát Budapestre és Bukarestbe előre be kell jelentse. Az igazolványok névre lesznek kiállítva s azokat a bizottság július 2-áig minden résztvevőnek pos-

tán megküldi. A jelentkezéskor a rendezési költségekre 2 kor. fizetendő.

Az utazás. A kézhez kapott igazolvánnyal Predeal határszéli állomásig mindenki a lakóhelyéhez legközelebbi állomáson váltja meg a kedvezményes vasúti jegyet.

Az út Brassóban 48 óráig megszakítható. Brassóban a társaság július 6-án d. u. 4 órakor a Drexler-féle kávéházban találkozik. Indulás Brassóból jul. 7-én reggel. Predealon 1 1/2 órai, Sinaiban 3 órai, tartózkodás. Ebéd Sinaiban.

Bukarestbe a társaság az estéli órákban érkezik. Utlevélről nem kell gondoskodni. Utlevélet azok váltanak, akik Konstancából Konstantinápolyba, vagy Galacról Oroszországba akarnak rándulni.

Bukarestben. A Bukarestbe érkező vendégeket a Magyar Társulat fogadja és kalauzolja szállásaikra. Aznap ismerkedési estély a Magyar Társulat helyiségében.

2-ik nap (vasárnap) d. e. 10 órakor találkozás a kiállítás magyar pavilonjában. Utközben a templomok és a Dimbóvieza melletti vásárcsarnokok megtekintése. A kiállítás bejárása. Ebéd a kiállítás területén. Ebéd után a kiállítás folytatódag bejárása. D. u. 5 órakor kirándulás a nagy sétaterre, a kocsihoz megtekintésére.

3-ik nap (hétfő) d. e. 9 órakor találkozás a Magyar Társulat helyiségében. Királyi palota, közintézetek megtekintése.

E naptól kezdve Predealon át ki-kitetszés szerinti időben és vonatokkal hazautazhatik.

Romániai körút. A kik a hosszabb és költségesebb romániai körutat megakarják tenni, ebbeli szándékukat a jelentkezéskor jelezze. E különvált társaság

Bukarestből indul július 9-én d. u. 4 óra 20 perc.

Konstanca feketetengeri kikötő érk. este 10 óra 20 p. Indul másnap d. u. 2 óra.

Braila érk. este 9 óra. Indul másnap d. u. 4 órakor hajón.

Galac érk. d. u. 5 óra. (Orosz határ.) Indul másnap este 10 óra.

Tergu Ocna érk. másnap reggel 4 óra. Kocsikon néhány román csángó község bejárása. Indulás ebéd után, Gyimesen át. Tusnád székely fürdő jul. 12-én este 7 órakor. Pihenés. Tusnád a kedvezményes jeggyel az utat 48 óráig meglehet szakítani. Hazautazás.

Utiköltség. A bizottság a kedvezményes utazást, a kalauzolás és mérsékelt árú elszállásolást, étkezést stb. biztosítja. De az ellátásra nem vállalkozik. Mindenki a maga igénye szerint élhet.

Predeal—Bukarest és vissza gyorsvonaton: I. oszt. 16 frank 35 bán, II. oszt. 11 frank 75 b., személyvonaton: I. oszt. 13.60. II. oszt. 9.80 (1 kor. 1 frank 6 bán.)

A nagyobb romániai körút mindent bele számítva mintegy 200—300 koronába kerül.

Ingyen szállás Bukarestben. Ott lakó magyar véréinknél a kirándulók részére 50—60 ingyen szállás lesz. A kik igénybe akarják venni Brassóban, az első összefövetel alkalmával jelentkezhetnek. A felajánlott szállásokat már azért is igénybe kell vevük, mert tekintettel a nagy idegen forgalomra, Bukarestben korlátolt számban vannak szállodai lakások. A kik szállodába szállnak meg, azok részére egy nagyobb szállodát bérlünk előre.

Egyéb tudnivalók. Bukarestben, Brailában és Galacon a kirándulók fogadására és kalauzolására külön bizottságok alakultak. Egyéb-ként a társasággal utaznak Sebess Dénes elnök, László Gyula titkár és a rendező bizottság összes tagjai.

Orsz. képviselők. A kirándulásban a következő magyar országgyűlési képviselők vesznek részt: Barabás Bela, Lengyel Zoltán, Sebess Dénes, Molnár Jenő, Tutsek Sándor, Hedervary Lehel, Zakariás János, Ferenczy Géza, Polónyi Dezső, Györgypál Domokos, Nagy György, Sümegi Vilmos, Leszkay Gyula, Bedőházi János és Török Ferenc.

A jelentkezők száma már most meghaladja a 100-at.

Külön vonat. Az esetben, ha a kirándulók oly tömegben lennének, hogy a rendes vonatokkal nem utazhatnak, Brassótól Bukarestig külön vonat áll rendelkezésre.

H I R E K.

Ajándék.

Szépséged bájos hajnalpír az égen,
A mely napkelte előtt elterül —
Az édességed fellelem a mézben,
A tömjén szől szived erényrül.
Galambnál sokkal egyszerűbb a lelked,
Gerlénél tisztább, szűzebb szived.
Oltalmadat a mennybolt, felhő jelzi
A nap letűkrözi kegyelmedet.

Baránynál szelidebb, ártatlanabb vagy,
Csillagnál mintaszerűbb életed;
Te a Szentlélek hűséges Árja,
Te hű barátné, tiszta szeretet!
Istennek legszebb, koronás leánya,
Rózsák-rózsája szép szűz Mária,
Te vagy a fényes, fonséges királyné,
Kítöl testet vett az Isten Fia.

S mondhatnának még ékesebb virágnak,
Mint rózsá, szegfű, jácint, lilium . . .
Te vagy a halavány „passio-flora”,
Ki szenvedél Goltgota-utakon.
Oh szűz virág, malasztal teljes élet,
Ég s föld gyümölcse, szende rózsaszal,
Reményeimnek fényes koronája,
Légy orvosom, ha a bánat megszál.

Te nem tekintél sohse megteretleg
Szerény sziveknek ajándékira;
Gazdag aranya és szegény fillére
Örömet szerze neked Mária!
Eszményeknek legfénylőbb eszmenyképe,
Tied e dal, mit a szívem fogam —
Csekély ugyan, parányi az ajándék,
Mégis neked ajánlom boldogam.

Faustinus.

Huszonöt éves papi jubileum.

Szép és magasztos ünnepélyeknek volt színhelye a nagyszabású rom. kath. Terézvárház folyó hó 16-án és 17-én. Az intézet előjárói és tanítói testület tudomást szerezve arról, hogy az intézet érdemes igazgatója, Prokupek Sámuel pápai kamarás a folyó évben éri meg pappá szenteltetésének negyedszázados évfordulóját, elhatározta, hogy még a tanév keretében ünnepli meg, a növendékekkel együtt, e nevezetes évfordulót. Az ünnepségek sorrendje márfolyó hó 16-án este vette kezdetét. A helybeli papság nagy részének kíséretében az este nyolc órakor haza érkező igazgató a Terézvárháznak fényesen kivilágított udvarán, várta az intézeti előjáróság, tanító-testület és a növendékek serege. Az elhangzott énekszámok után Kovács Károly plébános üdvözölte a jubilánst, majd pedig Buczy Ferenc VIII. osztályos tanuló szólott a növendékek nevében és felkérte az igazgatót, hogy fogadná el a szeretetük jeléül átadott ajándék-

tárgyat. Az igazgató teljesen meglepetve a nem várt ünnepeltetés hatása alatt, meghatóan adott kifejezést köszönetének s valamint máskor, úgy most is vallásosságára és hazafiasságra buzdította a növényeket. Másnap június 17-én a külvárosi plebánia urnapi ünnepe keretében tartotta meg a jubiláns Gidófalvy Gergely prépost, főesperes plebános manuáktorsága és a helybeli papság segédlete mellett ezüst-miséjét.

Az egyházi szertartások befejezése után a tisztelgő küldöttségeket fogadta a jubiláns. A tisztelgők sorában első volt a Terézvárház elöljárói és tanítói-testülete, kiknek nevében Thomandl József terézvárházi számvivő és külvárosi egyházgondnok köszöntötte az ünnepelt átadva kedves emlékül egy igen diszes faragott keretben, amelyet Schuch Ödön ter. árv. tanító készített, a Terézvárház elöljárói és tanítói testületének, valamint növendékeinek csoportos fényképet.

Ezután következett a helybeli papság tisztelgése Gidófalvy Gergely prépost-főesperes-plebános vezetése alatt, ki ékes szavakban tolmácsolta a papság jó kívánatait és üdvözlőit átadva a jubilánsnak szeretete jeleül egy diszes kelyhet és a szeben-fogarasi esperesi kerület papságának, valamint a helybeli katonai papságnak arcképeit magában foglaló és izléses keretbe helyezett csoportképet. A jubiláns meghatóan mondott köszönetet a paptársi szeretet ezen szép megnyilvánulásáért és kérte őket, hogy tartsák meg őt továbbra is szeretetükben. A szeben-megyei róm. kath. tanítóegyesületet Dr. Bilinszky Lajos tanítónő-képző intézeti igazgató, pápai kamarás, az egyesület alelnöke vezette tisztelgésre és üdvözölte a jubiláns, mint a tanító-egyesületnek fáradhatatlan buzgalma alelnöke, kijelentve egyszersmind, hogy a tanító egyesület örökös tisztelheteli-tagjává választotta meg az ünnepeltet. A m. kir. állami főgimnázium tanári-testületének jó kívánatait Ferenczy István igazgató fejezte ki szép szavakban; majd erre következőleg a róm. kath. legény-egylet tisztelgő küldöttsége nevében Dobordán Károly főgimn. hittanár, a szeben-megyei általános tanító-egyesület nevében Hesz Mátyas polg. isk. tanár és végre az állami elme-gyógyintézet orvosi és elöljárói kara nevében Dr. Epstein László igazgató üdvözölte a jubiláns. Delben a jubiláns igazgató mintegy negyvenöt terítéki fenyves ebédet adott, hol szintén számos, szebbnél-szebb pohárköszöntőkben nyilvánult meg a szeretet és ragaszkodás érzelme a jubiláns iránt. És méltán, mert hisz Prokuek Sámuelben nemesak a vezetése alatt álló nagy nevű intézet árváinak ügyét szíven viselő igazgatót, nemesak a példás életű papot, hanem egyszersmind a nemes szívű, minden jó és szépet lelkesedni tudó emberbarátot is tiszteljük. Mutatja ezt ama munkássága is, amelyet kifejt nehéz igazgatói teendőin kívül, mint a róm. kath. tanító-egyesület és a belvárosi róm. kath. egyházi zene-egyesület és a legény-egyesület alelnöke, mint a székely-társaság alelnöke, mint az állami bőr-ipari szakiskola és ipariskola felügyelő bizottságának tagja és mint a magyar „Polgári-kör”, valamint a „szegénysorsú elmebetegeket segélyező egyesület” választmányának tagja.

Adja Isten, hogy ama sok jó kívánság és szeretet, amely oly széles körben nyilvánult meg, valóra is váljon és a jubiláns ép erőben, egészségben érhesse meg aranymiséjét is.

A jó kívánságokhoz a „Közművelődés” is teljes szívből hozzájárul s kívánja, hogy a jó Isten a jubiláns még sokáig tartsa meg friss szellemi erejében, hogy értékes dolgozataival, mint eddig oly sokszor tette, ezután is felkeresse. Ad multos annos!

— **Főpásztorunk Nagyenyeden.** Majláth Gusztáv gróf erdélyi püspök június 16-án a déli órákban a bérmlás szentségnek kiosztása végett többek kíséretében Nagyenyedre érkezett. A határban a kocsin érkező főpásztort a hitközség elöljáróságának küldöttsége fogadta s a küldöttség nevében ifj. Winkler János gondnok mondott igen formás beszédet. A városban (főtéren) diadalkapu volt felállítva, ahol a tüzolt zenekar, fehérruhás lányok és a hívek sokasága várta a főpapot, megérkezésekor a hívek nevében Róka József egyháztanácsos fogadta remek beszéddel, mire a püspök szeretettel válaszolt és megköszönte a szíves fogadtatást. Majd innen a templomba vonult, ahol Deli Ödön plebános üdvözölte a papság nevében. A püspök egész délután gyónatott papjaival. Este 6 órakor vécsernyét tartott fényes segédlettel, majd a szószékre ment és hatalmas eszmékben gazdag beszédet mondott. Június 17-én 8 órakor misézett s ez alatt megáldoztatta a híveket és a bérmlándókat. Vagy 200-an bérmlákoztak. Az egyházi ünnepség után a különféle deputációkat fogadta, u. m. a hitközséget, a honvéd tisztikart, a Bethlen-kollegium igazgatóságát, a tanfelügyelőiséget, az állami hivatalok küldöttségét, a vármegyét, a várost s az Öltáregyesületet. Délután 1 órakor (vasárnap) a Minorita-rendházban nagy társas ebéd volt. D. u. 3 órakor az elemi iskolában vizsgáztatott. A középiskolai tanulókat is — bár már ők levizsgáltak — maga elé rendelte, kérdéseket intézett hozzájuk s örömmel konstataulta, hogy a vezetés kitűnő kezekben van. D. u. 1/2 órakor papságával a feyházba ment, vécsernyőzött, beszélt és gyónatott. Hat órakor újból a plebániai templomba sietett, ahol litániázott, ezután a szószékre lépett s megint (miként d. e. is többször) klasszikus beszédet tartott buzdítva a szülőket, hogy adják gyermekeiket és óvják meg őket a dudvaktól, nehogy szegényre váljanak az egyháznak, a hazának és társadalomnak. Hetfőn 18-án a püspök a feyházban bérmlált. Ugy 10 óra felé kocsival székhelyére vizsautazott. Nagy kocsissal kísérte a határig, ahol megegyszer búcsút vett és biztosította az enyediakat jóindulatáról.

— **A Regnum Marianum ötödik országos Mária-kongregáció értekezletét** Püspök urunk önméltósága elnökle alatt július 3-ikán tartja meg Bpsten a következő tárgysorozattal: 1. Krisztus és az ifjúság. Előadó Izsóf Alajos, a Zászlónk szerkesztője. 2. A Congregáció szabályzata. Előadó P. Bús Jakab S. J. (Budapest.) 3. Az ifjúság pastorációja a Congregációkban. Előadó Shvoy Lajos, praeses. 4. A középiskolai nevelés eszközei és nehézségei. Előadó Szporni János, főgimn. tanár (Gyulafehérvár). 5. Indítványok. I. Minden pont tárgyalását egy-egy előadónak 15—20 perczig tartó szakzerű fejtetése vezeti be, mely után következnek az e pontba vágó hozzászólások. II. Az értekezlet július 3-án kedden, d. e. 10 órakor kezdődik a Regnum Marianum házában (Budapest, VII., Damjanich-utca 50. szám). Az esetleges indítványok a Regnum Marianum igazgató-tanácsához címezve június 29-ig beküldendők.

— **Konkurzus.** Az erdélyi szt. István ap. királyról nevezett szt. ferenczrendi tartomány most eszközli papnövendékei felvételét. Felvételtnek oly ép egészséges ifjak, kik legalább a a gimnázium IV. osztályát jó eredménnyel végezték. Felsőbb osztályokat végeztek előnyben részesülnek és kevesebb utótanulmányra kötelezettek a rendben, hol a nevelés teljesen ingyenes s a szülőkre semmi terhetek nem ró. Segéd testvérek (laikus) felvételtnek, kik valamely tisztességes mesterséget tanultak, mi azon-

ban nem okvetlen szükséges, és a szerzetesi életre hivatással bírnak. Belépni öhajtok keresztlevéllel, iskolai-, orvosi-, lelkesítő erkölcsi bizonyítvánnyal és a szülői beleegyezést irányító okirattal ellátott folyamodványaikat P. Kóry Ottó rendtartományfőnökhöz Medgyesre (Nagy-Küküllő m. Erdély) július 15-ig nyújtsák be.

— **Egyházközségi közgyűlés.** A gyulafehérvári római katolikus egyházközség 1906. évi június hó 25-én hétfőn délután 5 1/2 órakor a városháza tanácstermében rendes közgyűlést tart. amelynek tárgya az algodnoknak s az egyháztanács és iskolaszék tagjainak megválasztása. A közgyűlés előtt három napon át, azaz június hó 21., 22. és 23. napjain az egyházközség választó tagjainak a névsora a gyulafehérvári Katolikus Körben közszemlére boesáttatik, hogy az egyházközségi tagok reá vonatkozólag esetleges észrevételeiket a plebániai hivatalnál megtehessek. A közgyűlésre a gyulafehérvári róm. kath. hitközség tagjait ez uton is mély tisztelettel meghívja: Zomora Dániel plebános, egyházközségi elnök.

— **A vándorló növendékpapok megrendszabályozása.** Érdekes pápai dekrétumot hirdet ki a legújabb püspöki körlevél a papnevelő intézeteket cseréltető, nyugtalan vértü kispapokról. Az általánosan kötelező fontos határozat, melynek célja a szemináriumok cseréltetéséből eredő egyháztársadalmi hátrányok és kellemetlenségek megszüntetése, főbb pontjaiban a következő:

1. Megyés püspök egy másik egyházmegyei növendékpapot, vagy világit a saját szemináriumába föl nem vehet, míg püspöktársól bizalmas úton nem értesül, — vajjon elboesáttották-e az illető jelentkezőt. Ez ha konstatalva van, a jogos, vagy jogtalan elboesátás okainak minden további kutatása nélkül — a felvételt egyszerűen tagadja meg.

2. Ha a püspök jóhiszeműleg venne föl szemináriumtól elboesáttottat, aki ezt a körülményt előtte eltitkolta, mihelyt arról utólag értesül, az illetőt azonnal szólítsa föl távozásra. Ha azonban a püspök beleegyezésével maradni akar, a kánoni szabályok betartásával inkardinálja a saját egyházmegyéjébe. De mint pap abba az egyházmegyébe, melynek szemináriumából elboesáttottat, többé vissza nem térhet, sem állandó lakóhelyet ott nem szerezhet.

3. Hasonlóképen tilos egy egyházmegye papnevelőjéből elboesáttottnak visszatérése az elhagyott egyházmegyébe akkor is, ha az illető valamely szerzetesi intézetbe lépett s ott pappá szentelődött.

4. A szerzetesi intézetekből elboesáttottak papnevelői intézetekbe fel nem vehetők mindaddig, míg a püspök bizalmas úton az elhagyott intézet elöljáróitól kellő információt nem szerzett az illetőnek papi álláshoz méltó erkölcsiéről, természetéről és jelleméről.

— **Az országos központi kath. Legényegyesület** felszázados jubileumának megünneplése alkalmából a következő meghívót adta ki: Felszázados ünnepünket részben az egyesületi házában (Budapest, VII. ker., Rottenbiller-u. 20—22.), a városligeti Iparcsarnokban s a Margitszigeten 1906. évi augusztus hó 18—21-éig fogjuk tartani. Munkakiállításunk a városligeti Iparcsarnokban lesz s a nyerteseket a magy. kir. kereskedelemügyi miniszterium kiállítási ezüstéremmel fogja kitüntetni. E jubiláns ünnepünkre s a vele egybekötött munkakiállításra a testvér-egyesületeket s minden ügyeinkkel rokonszenvező társulatot, intézményt, vezetőséget és jóakarót tisztelettel meghív az előkészítő-bizottság nevében: Erdősi Károly, egyh. elnök. Schiffer

Ferenc, praelatus-kanonok, központi elnök. Molnár Mihály, alelnök.

Sorrend: Augusztus 18. A küldöttségek és vendégek fogadása a pályaudvarokon és hajóállomáson. Esti 8 órákor. Ismerkedési estély az egyesület helyiségeiben. Étkézés étlap szerint; katonazene. Augusztus 19. Reggel 7 órákor. Gyülekezés a diszfelvonuláshoz az egyesületi ház előtt. A küldöttségek sorrendbe állítása után diszfelvonulás a Szent-István-Bazilikába. 9 órákor. Ünnepi istentisztelet és szentbeszéd a Szent-István-Bazilikában, utána felvonulás a városligeti iparcsarnokba. Dél előtt 11 órákor. Diszgyűlés az iparcsarnokban, ennek végeztével a munkakiállítás ünnepies megnyitása. Délben 1 órákor. Társas étkezés a közeli vendéglőkben étlap szerint. Ünnepély a jubileum vendégei tiszteletére a Margitszigeten. Délután 5 órákor. Gyülekezés a Margitszigeten. Esti 6 órákor. A fővárosi dalárdák hangversenye, esetleg egyéb versenyek. 8 órákor. Nagy tűzijáték az alsószigeten. Augusztus 20. Reggel 1/26 órákor. Gyülekezés az egyesületi helyiségben, felvonulás a szentistvánnapi körmenetre. Részvétel a körmeneten s utána a jubileumra megjelentek együttes lefenyképezése. Délután tetszés szerinti szórakozások és a főváros megtekintése. Esti 7 órákor. Színelőadás az egyesületben. Augusztus 21. Reggel 9 órákor. Gyászistentisztelet az erzsébetvárosi plébániatemplomban az elhunyt egyesületi tagok és jötevőkért. 1/211 órákor. A Szabóky-émléktábla leleplezése. Délben 12 órákor. Társas étkezés az egyesületben. Délután. Kirándulás a budai hegyekre. Szíves figyelembe! Részvételi díj személyenként 1 korona. Ezen összegért a résztvevők megkapják az ünnepi jelvényt, az egyesület jubiláris történetét és egy budapesti útmutatót. — E részvételi jegy egyúttal feljogosít a műsorban felvett ünnepségen való részvételre. (A margitszigeti ünnepély kivételével; ott a rendes ünnepi belépődíj — 50 fillér — fizetendő.) — A részvételi díj megérkezés után, az egyesületi helyiségben, az elszállásoló bizottság kezébe fizetendő. A kik részvételi díjat nem fizetnek, azok sem jelvényben stb., sem kedvezményes lakásban nem részesülnek. Kedvezmények: 1. A jubileum résztvevők az összes magyarországi vasutakon és hajókon felárú vasúti jeggyel utazhatnak. — 2. A résztvevők — de csak a kik július 15-éig jelentkeznek — a székesfővárosi iskolákban részesülnek elszállásolásban. Személyenként egy-egy éjszakára 60 fillér fizetendő. — 3. Minden legényegyesület három hivatalos kiküldöttje — de csak ha zászlóval jönnek — itt tartózkodásuk aitt ingyenes szállásban részesül. — 4. Csoportvezetők fognak gondoskodni arról, hogy a megjelentek a főváros nevezetességeit minél kényelmesebben tekinthessék meg.

— **Alsófehérvármegye főispánjának, Kémény Árpád bárónak** hivatalába való ünnepélyes beiktatása f. hó 30-ikán megvégezte Nagyenyeden. Értesülésünk szerint a népszerű főispán fogadására az egész megyében nagy készülődések folynak.

— **Nyilatkozat.** A Gy. H. utolsó számában valaki cikket követelt el a szövetség pártok gyűlésén elhangzott beszédek ellen s belekötött Rass K. beszédébe is. Az atyáskodó hangú cikke Rass Károlytól a következő két megjegyzést kapta:

Aki egy nyilvánosan, plakátok útján összehívott pártgyűlést suttymban való cselekvésnek nevez, egy gyűlést, amelyen megjelentek a pártok tartozók és nem tartozók egyaránt s olyanok is, akik sem a Közművelődést, sem a Gy. H.-t nem olvassák; ahol felszólalási joga van mindenkinek, kérdezhet, támadhat, interpellál

hat, vitatkozhatik, — aki ezt suttymban való eljárásnak mondja, az nem tudja, hogy mit beszél.

Én azt állítottam, hogy a tények, állapotok és cselekvések negatívumát bizonyítani sokszor lehetetlen s ez a vádolttnak nem is kötelessége, hanem a vádló tartozik bizonyítani a valóságot, a tényt, a pozitívumot. Vagy alkalmazva a jelen esetre: aki bizonyítani tudta Küfferről, hogy 1901-ben szabadjómives volt, bizonyítsa be aazon forrásból 1906-ra is. A kérdést tehát nem tettem fel olyan alakban, mint azt a Gy. H. cikkéjéje idézi s a melyből logikámra s jogi felfogásomra szeretne következtetni, sőt szatirát is akarna írni. Aki szatirát akar írni, az először tanuljon meg olvasni s fogalmakat megkülömböztetni, mert ez a tudomány úgy látszik nincs abszolúte hozzáköve az évek számához.

Végezetül pedig s ezt vastag betűkkel írjuk: **aki a Gy. H. egyik cikkében irtózatot puritán kath. felfogású férfinak mutatja magát s a másikban kirohanást intéz a Kath. Kör ellen s részint olyan dolgokért támadja, a miknek nem a Kör az oka, részint meg gyalázatos vádakot szór ellene, csak hogy ártson neki, — az ne álljon be szatira költőnek, hanem menjen s előbb tanuljon tisztességet.**

— **Az érettségi vizsgálatok a gyefehérvári rom. kath. főgimnáziumnál** f. hó 18. és 19. napjain folytak le Kunc Elek dr. kerületi főigazgató elnökle és Tamási Áron prelátskanonok, mint státuszbiztos részvétele mellett. A vizsgálatnak különös érdekességet biztosított az a körülmény, hogy a 14 vizsgázó között három leány is volt, ami a helyi főgimnáziumnál első eset. A vizsgálat eredménye sikeresnek mondható, amennyiben a 14 vizsgázó közül 1 jeles, 5 jó (köztük a 3 leány) 5 egyszerű érettségi bizonyítványt szerzett, hárman pedig 3 hónulva Kolozsvárt tartandó javító vizsgálatra utasítottak.

— **Az alkoholelles szövetség** folyó hó 24-én vasárnap délután 5 órákor Maros-Vásárhelyt, a városház nagytermében alakuló közgyűlést tart, következő napirenddel: 1. Megnyitó tartja Szabó György esperes-plébános. 2. Az alkohol hatása az emberi szervezetre. Előadó: Dr Halász István körorvos. 3. A főgimnáziumi ifjúság nevelése alkoholelles szellemben. Előadó: Gyulai D. Kálmán főgimnáziumi tanár. 4. Az elemi iskolás gyermekek nevelése alkoholelles szellemben. Előadó: Paal Lajos tanító. 5. Az Alkoholizmus és szocializmus. Előadó: Kalkó Lajos. 6. Alapszabály tervezet tárgyalása, 7. Tisztviselők választása. 8. Tiszteletbeli tagok választása. 9. Indítványok, melyek a közgyűlés megkezdése előtt bejelentendők.

— **A gyulafehérvári szövetség pártok létezését** a Gy. H. milderképpen le akarja tagadni, állítván, hogy a „szövetség pártok” mindjárt első értekezletén kimondotta, hogy „ezután mint függetlenségi párt fog állást foglalni”. Ez az állítás a tényeknek, melyekről a jegyzőkönyvek, meghívók és hirdetések tesznek tanubizonyítást, tudva való letagadása. Letagadja a Gy. H. azt is, hogy Küffer Béla „mint a központi szövetség pártok jelöltje” szerepelhetett volna nálunk. Pedig ennek valóságáról a központi szövetség pártok vezetőségének, nevezetesen Kossuth Ferencnek, Zichy Aladár grófnak és Darányi Ignácnak **eredeti sajátkezű aláírásukkal** ellátott hivatalos és a gyulafehérvári szövetség pártokhoz intézett irata tesz józanul letagadhatatlan tanubizonyítást. Nohát aki ilyen tényeket tudva le-

tagad — azzal nem szokás, meg felesleges is vitázni. Ezért nem tesszük.

— **Három oklevél.** Berreck Gabriella k. a városunk szülötte, aki a nagyszabonyi r. k. tanítónőképzőben megszerzett oklevele után polgárisoklói képesítést is szerzett, közelebből a francia és német nyelvtudományi szakból állotta ki kitünő eredménnyel a vizsgálatot. Mindenesetre oly eredmény ez, melyhez szívből gratulálhatunk. Kívánjuk, hogy szép képzettségét a magyar nevelés terén mentől nagyobb sikerrel értékesítse.

— **A gyulafehérvári Kath. Kör június hó 17-én, vasárnap a Népkertben tavaszi táncmulatságot rendezett, amely az este beállott esős idő mellett is jól sikerült.** A belépőnél felülfizettek: Kovács Lajos 5 K., Rass Károly, Fejér Gerő dr., Haas Vilmos, Willersdorfer Ferenc, Friesam K., Prohászka Viktor, Jakabfy János, Gross főh. 2—2 K., Kontz Viktor dr., Balázs Endre dr., Wagner Sándor, özv. Görög Konstantinné, Ertll Vendel, Judovits K., Oprean J., Eröss Imre, Kárpiss János, Péter József, Scharen N. 1—1 K. Fogadják a kedves vendégek kegyes felülfizetésükért ez úton is a Kath. Kör igazgatósága halás köszönetének őszinte nyilvánítását.

— **Egy értékes füzet a tanulók számára.** Szporni János a gyulafehérvári főgimn. tanára „Az élet értéke és jelentősége” címen lefordítva egy csinos, 53 oldalos füzetben kiadta Bilczewski József lemergi püspöknek a középiskolai tanulókhöz intézett gyönyörű körlevelet. A fordító előszavában a körlevélről többek közt ezeket írja: „Bilczewski József lemergi érsek egyházmegyéjének középiskolai tanulóihoz 1905-ben körlevelet intézett, a melyet őt egymásra következő vasárnap a négy felsőbb osztálynak folytatódólagosan fölolvastak. Mely gondolkodásból és szeretetből erednek szavai. Az ő szerencsétlen hazáját a nemesség egy részének erkölcstelen élete tette tönkre. Vajha intő szava, a mai kor magyar nemességét, az intelligenciát megrendítené, őt a dologtalanságtól és kiesapongástól, hazánkat Lengyelország sorsától mindenkorra megmentené.” A fordító nagy szolgálatot tett a vallás-erkölcsei nevelésnek azzal, hogy az ifjúság kezébe juttatja ezt az igazán becses munkát. Ajánljuk is a neveléssel foglalkozók s a szülők figyelmébe, hogy mentől inkább terjesszék e füzetet, melyet 20 fillérért akár a fordítónál, akár Papp György könyvtárában is lehet megrendelni.

— **Adakozunk az Ur templomára.** A következő kérésre hívjuk fel olvasóink jótékony figyelmét: A szamosújvári görögkatholikus egyházmegyéhez tartozó és Máramaros vármegye igazolványi járásában fekvő Dragomérfalva gör. kath. hitközség rozzant temploma helyébe egy újat kénytelenek a hívek felépíteni, egyrészt, mert régi korhadt szentegyházukon már a javítások nem segítenek, másrészt pedig, mert az különben is oly kiesiny, hogy a buzgó látogatók egyharmadát sem fogadja be. Egy új, a katolikus igényeknek megfelelő templomot meg azért is kell építenünk, mert fájdalom ide is beszívárgott a katolikus vallás ellen áskálódo keleti szizma, mely csak a hit-élet fejlesztésével fojtható meg. — Ugyde a hitközségnek semmi alapja nincs, hivei között pedig titkon bujtogatók férköznek, kik tiszta vallási érzületüket kisebb-nagyobb mértékben megméltelyezik s a jobbaknak szorongatott szívvel kell tapasztalniok miként törekszik hatalomra a celszövés, a gonoszság és mily erőtelnek vagyunk, ha nincs községünkben Isten-háza, hol az Ő neve legyen.

Bár nincs meg a szükséges anyagi tőke, elmondjuk mi is hiveinkről az Urral: Hogy szi-

védben szándékoztál házat építeni az én ne-
vemnek, jól eselkedted, azt forgatván elmédben
(Kír. III. 8. 18.) mert táplál a remény, hogy
Istennek minden igaz lelkű fia tehettségéhez
és hitbuzgalmához mértén támogatni fog az új
templom felépítésében és nemes jólelké javára
részt kíván az Isten-dicséretből.

Ugyanezért az egyházgondnokság-elhatározta,
hogy minden könyöradamánynak 10—30%-át
mint az adományozókért létesítendő 60—60 ko-
ronás misealapítványt külön kezeli és annak ka-
mataiból éventén mindenkor egy-egy szent mise
fog szolgálatni a felépítendő templomban
azon szives adományozók lelkiüdvéért, kiknek
segélyéből a 60 koronás mise-alapítvány levan-
tatott és létesített. — Minden 10 koronát
meg nem haladó összegből 10% fordítatik a
misealapra, 10—40 korona segélyből 15%;
40—100 koronából 20% és 100 koronát meg-
haladó adományból 30 százalék.

Az egyes alapítványi misek leszolgálási nap-
jai az érlelt nagylelkű adakozók szives tudomá-
sára hozatnak s a miseelőkészületi oltár
felett elhelyezendő keretben nyilvántartatnak és
a legszigorúbb pontossággal fognak betartatni.
— Azt kívánjuk, hogy minden nemes adomá-
nyozó, ki bármilyen összeggel is részt vesz
szentegyházunk felépítésében, részt vegyen egy-
szerszint annak buzgó könyörgésében és áldá-
sában is.

Ezen egyház-tanácsi határozatunkat a fős-
tisztelendő szamosújvári gör. kath. Egyházme-
gyei Hatóság 1905. évi november hó 11-én 8806.
sz. a kegyesen jóváhagyta.

Istenben vetett bizalommal fordulunk tehát
alázatos kérésünkkel, hogy szent célunk eléré-
sében támogatni és nagyrabecsiült hivatást is se-
dítsegünkre buzdítani méltóztatssék, hogy Meg-
váltó Urunk dícsőségét és igaz hitünk erősségét
mihamarabb hirdethessük a boldogságos Szűz
Mária védnöksége alatt építendő új templomban.

Add Uram! hogy hűségese fiaid a neked osz-
tott földi javakból szent hajlékod felépítésére
egy csekély részt buzgó szívvel neked vissza-
adjanak a te szent nevedben.

Dragomérfalván, (posta helyben) 1906. évi
február hó 25-én. Alázatos szolgáló: Brán Emil
s. k. gör. szert. róm. kath. lelkész., Juszkó János
s. k. egyházi számadó főgondnok. Vlád Gábor
s. k. ellenőr.

— Külön kedvezmény a „Közművelődés”
olvasóinak. Lapunk t. olvasói ezután a Gy.
H-t minden külön kérés nélkül avagy talán meg-
tiltakozás ellenére is, esután az illető lap szer-
kesztőségének jóvoltából, ingyen fogják kapni.
Hogy mi az értéke ennek a kedvezménynek —
azt lapunk két fennebbi rövid híre kellő vilá-
gításba helyezi.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* „Szemes italok molochja és Szent János
áldása.” A Közművelődés márhónapok
óta közöl egy cikksorozatot az alkohol moloch
áldozatairól. Ezen cikkekben Szabó György al-
esperes, nagyrényei plebánus úr kézzel fogha-
tólag bebizonyította, hogy sok embernek vagyona,
egészsége, becsülete, lelkiismerete és még örök-
üdvé is ezen moloch áldozatává lesz. Társadalmunk
ezen rákja elleni védekezés szent buzgalma
adta a tollat a kezébe eddig is, de hogy alkohol
elleni munkája ne legyen ephemer jellegű,
hanem állandó és hathatósabb, a fenti címen
könyvet is írt. Ezen műben a szemes ital
mérgeinek kártékony hatása van leírva tudomány-
os alapon s statisztikai adatokkal s az élet-
ből vett példákkal bizonyítja, hogy a pálinka

mennyire gonosz ital. A mű népszerű nyelvezet-
tel, de mindenki által élvezhetőleg van megír-
va, amint az alkohol elleni védekezésnek is
általánosnak kell lenni. Nagy előnye, hogy a
veszedelem elleni védekezés módjaitait is közli,
a mennyiben a törvényhozó testületet, a pap-
ságot, a tanítókat és az egész társadalom min-
den munkáját felhívja arra, hogy a maga kö-
rében s tehetése szerint mindenki küzdjön ezen
nagy betegség ellen. A családoknak jó olvasmány,
az ifjúsági köröknek hasznos könyv. A nép meg-
mentési munkában akár pap, akár tanító a fenti
című könyvet nagy sikerrel használhatja. Ára
pedig igazán csekély 60 fil., kötve 80 fil. Kap-
ható Szabó György esp. plebánus úrnál Nagy-
Ernyében, u. p. Sáromberke és Kalocsán főt.
P. Schlick János úrnál, Kaloesa.

* A „Magyar Szemle” szépirodalmi, mű-
vészeti és kritikai képes hetilap folyó XVIII. év-
folyamának 25. száma június 21-én jelent meg
a következő kiválóan érdekes tartalommal: Hetes,
Nyaralás — Hamlet-tanulmányok. (II. Az öreg
és az ifjú Hamlet.) — Bodor Aladár, Hamlet. —
Kosztolányi Dezso, Ábrándjaim ti. . . — Kortsák
Jenő, Az ablakból, Sully Prudhomme. Örvény.
— Karasz-Csabó Ödön Almafávirág. — Julián
Del Casal, Az utolsó illúzió. (Ford. Harsányi
Kálmán.) — Leconte De Lisie, Kolibri szerelem.
— Ford. Juhász Gyula.) — Regény Handl-
Mazzetti Enrica báróné. Jesse és Mária. (folyt.
Ford. Auer István.) Marcus, A hétről. (Kürthy
György rajzaival.) — Irodalom: Harsányi Kál-
mán, Ifjúsági irodalom.) Fieber, Henrik, Útleírás.
(Dr. Sebők Imre, Őt világrészen keresztül.)
— Színház: Marcus, A magyar Hamletek. —
A szerkesztő üzenetei. — Hirdetések.

CSARNOK.

A szentferencrendiek Hátszegen.

(Folytatás.)

A többszöri javítgatásoktól eltekintve 1886-ig
nagyobb fontosságú esemény a rendházzal alig
történt. Megemlíthetjük P. Bándi Ferenc házfő-
nök fa ültetését. „Valamint a közelebbi, úgy
jelen (1876) évben is — írja P. Bándi — a ház
javára kevés tételhetett, mert (a drágaság miatt)
alig tengethette életét a szegény barát. De megis
tett a mit saját 65 éves kezével tehetett. Így a
kiszáradt számos szilvafat kivágván, az utódok
javára ültetett vagy 120—130 szilvafa csemetét.
Ezenkívül Sebeshelyről szerezvén nemesfajta 2
éves diófa csemetéket, a telek északi végében
17, a közepe táján a két szelére éppen a kerít-
és mellé egyet-egyet, hogy ez határul is szol-
gáljon, a telek deli végében az utca mellé 5-öt,
hogy a hátszegi szegény gyermekek, ha vagy
egy dió majd az úteára pottyann, áldják az
ültető kezét, a kút közelében is ültetett egyet s
így összesen 20 drabot, melyek mind meg fogam-
zottak és szépen nőnek.

Kegyese olvasó! ezután 20—30 sat. évvel
midőn gyönyörködtethetel a szép diófák dús
koronáján, emlékezzél meg azok elporlott ülte-
tőjéről s te is ügyekezéssel fából magadnak em-
lékoszlopot emelni, mert a barátnak úgy sem
emelnek már ványból.” (Eddig P. Bándi.)

Tíz év múlva P. Győrffi Fidéltől az emli-
tett fákról ezeket olvassuk:

„A most már néhai P. Bándi által szivre-
hatóan megjegyzett 20 drb. diófa ültetvényből
fájdalom ez idő szerint (1877—1886) csak ket-
tőcske él a kert északi és nyugati felében, a
többivel, hogy mi történthetett, azt csak a Min-
denható mondhatná meg.”

P. Papp Kajétán alatt a ház végleges eladás

végét áruba volt bocsátva, de az iskola helyi-
ség miatt a püspökség megakadályozta.

1886-ban P. Győrffi Fidélt vette gondjaira
a házat; méltán helyezhetjük őt P. Nagy Antal,
a ház alapítója mellé, hisz tulajdonkép ő volt
második meg alapítója a jelenlegi rendháznak.
Ezt saját sorai bizonyítják, jóllehet implicite.

Mint szegény kezdő gazda — írja ő —
ezen rozszant birtok anyagi ügyeiben csak any-
nyit javíthattam, hogy a hajdani oratoriumnak
az udvarra dísztelenül kiszögélő s leomladozott
részét új fallal cseréltem fel; az udvart az ál-
tal s valamint az által is, hogy a lerokkadt
régí kerítéseket kevés hozzáadással az ócska
anyagokból megcsináltattam — a mostani izlé-
ses és barátságosabb színezetbe hoztam.

Mint hogy pedig az itteni sáros utcán a
a megáradott külső mezei árkokból végig zuhanó
vizek ezen ügyszőlővén nyerges lapályban nyugvó
beltelket időnkint megrohanni és a veteményes
kert nagyrészt az udvarral együtt eliszapolni
szokták volt, — s miként ide megérkezésenkor
találtam még az utca kapukat kerítésekkel együtt
lenyomdosták — az egész utcai oldalon végig
alkalmas védősáncokat asattam s a romboláso-
kat helyreállítottam.

Hogy az udvaron alkalmatlanul heverő sár-
tenger miatt a járaskelés lehetőleg akadályozva
ne legyen, kavicsot és porondot hordattam; a
kapuk előtti sáncra hidaeskát csináltattam és
ezek által jelenleg elég kényelmes sétautunk
lett a ház előtt rendezett udvari virágoskert
körüli egészen az utcáig.

A ház födelét rohamos szelek az időnek
mindent megemlést vasfoga és talán a pénz-
ben szűkölködő, körülmények annyira megro-
gálták vala, hogy a benne lakás esős időben
lehetetlenség volt; ezt is a mennyire lehetett
4000 nagy zsidnyellé (prestyllával) megföldoz-
tattam s most annyira a mennyire az egész
beltelek rendezve lett.

Mint hogy pedig azt tartja egy magyar köz-
mondás „segíts magadon és megsegít az Isten”
én is ezen szegény házukat tűzkár ellen 600
frt. erejéig egyik biztosító társaságnál biztosí-
tani kívántam. (1887.)

Ugyanezen évben (1887.) nagy árvizek vol-
tak egész Magyarországon s a Zsil völgyében
is, melynek majdnem áldozatává vált P. Győrffi
Fidél is: „e sorok szegény írója magam is csak
élet veszélyek között végezhetém a misét Vulkány-
ban, mert a Zsil völgyéből tengerhez hasonló
vízárakat hompolygott utamban.” — A követ-
kező évben Erzsébet királyné kolostori előkora
maga pénztárából 100 frtot küldött a hátszegi
rendház részére is. Ezt P. Fidéls a residentia
jó karba helyezésére fordította. „Miként a meg-
előző két évben történt úgy most is (1888.)
Szilveszter estéjén a plebánia templomban szép
ünnepélyességgel tartottuk meg az isteni tiszte-
letet. Az alkalmi egyházi beszédeket a szegény
barát mondogatta. P. Fidéls tehát három évi
(1886—1889.) működésével teljesen jókarba
hozta. Az 1905. febr. 28-án boldogult Győrffi
Fidél érdemeinek elismeréseként álljon itt Weber
Béla kerületi főesperesnek hozzá intézett újévi
gratulációja. (1889-ben.)

Nagyon tisztelendő atya!

Vettem becses sorait, melyekben nekem az
Istentől áldást kívánt a beállott új évre. Köszö-
netemet ezennel kifejezem a jó kívánatokért és
viszont kívánom, hogy Isten azon szent kegyel-
met, mellyel szívét ellátta, jövőben is öntől ne
vonja meg, hogy tovább is oly sikeresen mű-
ködhessék az Úr szőlőjében mint eddig az törté-
nt. Infirmatos mundi eligit Deus ut confun-
dat fortia. Ez önnel a lefolyt két éven keresz-

tül Hátszegen teljesült; adja Isten, hogy a szerény szerzetes legyen tovább is Isten kezében az eszköz, mely által Jézus egyházának felvirágzása azon a fanyar Hátszegen eszközöltésék . . . .

A rendház jelenleg személyzet nélkül van, minthogy az erdélyi szentferencendi rendtartomány kellő számú szerzetes egyénekben jelenleg nem bővelkedik; azért a rendtartományi főnök gondjai alatt van s ha a szerzetes egyének száma gyarapodni fog, ismét lesz Hátszegen is személyzet s ismét megújulnak az egy év százon át oly nagy buzgalommal végzett nemestettek. (Folyt. köv.)

ÚJ
SZÁMADASI ROVATOS ÍVEK
PÉNZTÁRI NAPLÓ
ÉS
ROVATOS KIMUTATÁS
KAPHATÓK
PAPP GYÖRGY
KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
GYULAFEHÉRVÁRT.

Az erdélyi róm. kath. státus igazgatótanácsától.

Sz. 1149—906.

Pályázati hirdetés

tanári állásokra.

Az erdélyi róm. kath. státus gimnáziumaihoz a következő állásokra pályázatot hirdetünk:

1. A marosvásárhelyi róm. kath. főgimnáziumhoz a latin-német vagy a magyar-német tanszékre;

2. A székelyudvarhelyi rk. főgimnáziumhoz a latin-történelem tanszékre:

3. A csíksomlyói és a székelyudvarhelyi róm. kath. főgimnáziumokhoz a tornatanítói-állásra, a mivel jár a délutáni játékok vezetése is.

A helyettes tanár fizetése 1600 korona; a rendes tanáré 2400 kor. annak idején öt, egyenként 200 kor. ötéves korpótlék, 480—600 kor. szálláspénz és esetleg előlépés magasabb fizetési fokozatra.

A torna-tanító fizetése 1600 kor. és 350 kor. szálláspénz.

A székelyudvarhelyi főgimn.-hoz a gimn. állami segélyezésére vonatkozó szerződés szerint a vallás és közokt. miniszter úr Ónagyméltósága nevez ki.

Az életkort, vallást, családi állapotot, végzett tanulmányt, hadkötelezettségi viszonyt és netalán eddigi szolgálatot igazoló okmányokkal és tanári képesítő oklevéllel felszerelt folyamodványok **f. évi július 7-ig Gr. Majláth Gusztáv Károly** erdélyi püspök úr ö Nagyméltóságához Gyulafehérvárra adandók be.

Kolozsvárt, 1906. június hó 20-án.

Gr. Béli,

alelnök.

Bocskor Mihály,

titkár.

Főpásztori körlevelek és másnemű könyvek
avagy diszművek bekötését olcsó árban elvállalja, jól
és gyorsan eszközli

PAPP GYÖRGY könyvkötészete
G y u l a f e h é r v á r t.

A bekötésre szánt körlevelek jól csomagolva a legtávolabbi helyről is be-
küldhetők, a pontos összeállításért a vállalat felelősséget vállal.

Iskolai statisztikai adatok kiállítására és **Hitoktatási kimutatásra**
szolgáló rovatos ívek nagy készletben kaphatók

PAPP GYÖRGY egyházi hivatalos nyomtatványok raktárában Gyulafehérvárt.

•:•:•:

Liber Intentionum.

Egy kötet ára 1 kor. 60 fillér.

Felhívjuk a t. közönség becses figyelmét azon körülményre, hogy a **Közművelődés** jelen alakjában **hirdetéseket** is közöl.

Ennélfogva tért nyer lapunkban az adásvételi ügylet iránti érdeklődés is, a mennyiben birtokok eladását, vagy vételét, haszonbérleteket, állások betöltését, árverések vagy árlejtések határidejét, ipari és kereskedelmi cikkek ismertetését és ajánlását célszerűen lehet eszközölni, — továbbá gyógyfürdők, nyári lakok, szőlőkertek, gyógyító és tápszerek, borok, ásványvizek és másnemű italok eladására vagy vételére és mindennemű szükségletek kielégítésére igen kényelmes módon lehet eladót, illetve vevőt találni.

Sikeresen lehet továbbá a **Közművelődésben** való hirdetés útján értékesíteni eladásra szánt könyvtárakat, irodalmi műveket, zeneeszközöket, festményeket, könyveket, képeket, újságlapokat, szobrokat fegyvereket, régi pénzeket, ékszereket, butorokat, háztartási gazdasági és más eszközöket stb. stb.

Hirdetési feltételeink a következők:

Egy egész oldal területet elfoglaló hirdetés egyszeri közlési díja		K. 10.—
Egy fél oldal		„ 6.—
Egy negyed	„	„ 4.—
Egy nyolczad	„	„ 3.—
Egy tizenhatod	„	„ 2.—
Egy harmincketted	„	„ 1.—

Iparosok és kereskedők többszöri hirdetés megrendelése esetén 10% ár-
engedményben részesülnek.

A hivatalos hirdetések közlési díja külön árszabás alá esik és pedig
 cm. területes számítással, mely területnek egyszeri közlési díja 10 fil-
lérben van megállapítva.

Hirdetések szövegezését is elvállaljuk, de annak fejében külön 1 korona
díj számíttatik fel.

==== **A hirdetések díja előre fizetendő.** ====

Hirdetésekre vonatkozó megrendelések és pénzküldemények a kiadó-
hivatalba intézendők.

Tisztelettel
a kiadóhivatal.